

255-573
260

W y r o k

W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Dnia 25 października 1948 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie w Wydziale VII Karnym w składzie następującym :

Przewodniczący : S.O.L.Solecki

Ławnicy : W.Saynkarczuk , K.Sydor,

Protokółant : apl.M.Zawartka

w obecności Wiceprokuratora S.O.W.Wyrobnka

rozpoznawszy w dniu 25 października 1948 r, sprawę

Włodzimierza B i l l a n a

ur. 21.V. 1904 w Stanisławowie , syna Izydora i Antoniny z d. Iwankiewicz ,

oskarżonego o to, że :

I w czasie od 1941 do 18.I. 1945 r, w Oświęcimiu , Brzezince i Męnowicach , początkowo w stopniu SS-mana a następnie w stopniu SS-Unterscharführera , pełniąc funkcje kierownika w oddziałach politycznych obozów koncentracyjnych idąc na rękę władzy państwa niemieckiego , brał udział w dokonywaniu zabójstw i zascaniu się nad więźniami osadzonymi w wyżej wymienionych obozach,

II. w czasie od października 1941 do maja 1945 r, na obszarze Rzeszy niemieckiej i na okupowanych ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej , należąc do sztafet ochronnych Schutzstaffeln SS uznanych przez narodowo socjalistyczne władze państwa niemieckiego , oraz pełniąc w czasie od 23.X. 1941 do 18.I. 1945 ostatnio w stopniu

SS-Unterscharführera funkcje początkowo wartownika a następnie kierownika biura politycznego w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu II i III / Brzezinka / / Monowice / brał udział w organizacji przestępczej, która drogą masowych mordetstw, głodowego wyniszczenia, niewolniczej pracy, terroru, grabieży mienia, poniżenia i prześladowania ludności cywilnej krajów okupowanych oraz jeńców wojennych miała na celu zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości tj. o czyn pod I stanowi przestępstwo z art. 1 i 2 a pod II przestępstwo z art. 4 § 1, w związku z art. 4 § 1 pkt. a / i § 3 pkt. b ^{dekret. z 21.8.44. w brzm. dekret.} z dnia 11.12, 1946 r, Dz.U.R.P.Nr. 69 poz. 377/

o r z e k ł :

- I. oskarżonego Włodzimierza Bilana uznać winnym czynów w ust. I i II powyżej podanych z tym, że czynu pod pkt. I opisanego dopuścił się z rozkazu bezpośrednio władzy przełożonej,
- II. na zasadzie art. 1 pkt. 1 oraz art. 5 § 2 cytowanego wyżej dekretu przy zastosowaniu ^{36c} art. 59 k.k. za czyn pod I opisany skazać osk. Bilana na karę więzienia przez 5 / pięć / lat i 2 / dwa / miesiące, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na czas 4 - ch / czterech / lat i konfiskatę mienia,
- III. na zasadzie art. 4 § 1 tegoż dekretu przy zastosowaniu przepisu art. 36 k.k. za czyn pod pkt. II wymieniony skazać oskarżonego na karę więzienia przez 3 / trzy / lata, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 / dwa / lata, i konfiskatę mienia,
- IV. na zasadzie art. 31 i 34 k.k. wymierzyć osk. Bilanowi jedną łączną karę pozbawienia wolności przez 5 / pięć / lat i 6 / sześć / miesięcy więzienia utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na czas 5 / pięć / lat oraz na konfiskatę całego mienia.
- V. na zasadzie art. 58 k.k. zaliczyć na poczet orzeczonej kary

257 575
261

okres tymczasowego aresztowania od dnia 31 stycznia 1947 r. do dnia 25 października 1948 r.

VI. Zwolnić oskarżonego od ponoszenia kosztów postępowania karnego i obowiązku uiszczenia opłaty sądowej, obciążając nimi Skarb Państwa ;

Uzasadnienie

Na podstawie wyników przewodu sądowego a w szczególności zeznań świadków : Marii Sniderskiej, Zofii Bratko, Karoliny Wilińskiej, Stanisławy Rzepko, Danuty Mosiewicz, Mikuszowej, Henryka Porębskiego, Jana Łabody, Stanisławy Rachwałowej, Erny Lasckówny, Jadwigi Sarnowskiej, Anieli Lasok, Henryka Bartosiewicza, Haliny Gorlachowej, Danuty Nowak, Anny Szyller, Stanisława Gołębiowskiego, oraz wyjaśnień oskarżonego, Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Oskarżony Włodzimierz Bilan urodził się w Stanisławowie, rodzice jego byli Polakami. Po śmierci ojca oskarżony wraz z matką opuścił Stanisławów i zamieszkał na stałe w Czerniowcach, gdzie ukończył 3-letnią szkołę kolejową. Do 1939 posiadał obywatelstwo rumuńskie, które następnie stracił na skutek niezakończonych pewnych formalności, a do r. 1940 był bezpaństwowcem. W 1940 r. zgłosił swoją przynależność do narodowości niemieckiej i wyjechał do Niemiec.

W październiku 1941 na skutek poboru repatriantów do wojska został wcielony do kompanii wartowniczej SS, przeznaczonej do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Od dnia 23.X. 1941 do lutego 1942 oskarżony pełnił służbę wartownika w 7-mej kompanii Wachsturmbanna w stopniu zwykłego SS-manna. Następnie po ukończeniu kursu przeszkoleniowego dla podoficerów w Brzezince oskarżony został skierowany jako wartownik na ~~Aufklärungs~~ Aufklärungskommando tzw. Kanada gdzie około 150 słowackich żydówek było zatrudnionych przy sortowaniu bielizny. W styczniu 1943 oskarżony został przeniesiony do oddziału politycznego na terenie obozu kobiecego w Brzezince, w lutym 1943 r.

został kierownikiem biura przyjęć tegoż oddziału , zaś od kwietnia 1944 r. był szefem całego oddziału politycznego w obozie kobiecym w Brzezince. Na stanowisku tym pozostawał do l.X.1944 r, to znaczy do czasu gdy przeniesiono go do oddziału politycznego w obozie w Monowicach, gdzie pozostawał do dnia ewakuacji obozu tj. do 18.I. 1945 r.

Oddział polityczny obozu kobiecego w Brzezince był biurem w którym przyjmowano nadchodzące transporty kobiet , spisywano generalia nowo przybyłych więźniarek na specjalnych formularzach , które następnie przesyłano do głównego biura politycznego centralnego obozu w Oświęcimiu, oraz sporządzano ilościowe wykazy osób, straconych w danym dniu ~~xxxxxxx~~ w komorach gazowych. Oddział polityczny w Brzezince był jak gdyby filią głównego oddziału politycznego w Oświęcimiu , skąd przychodziły wszelkie polecenia i rozkazy , w Brzezince zaś prowadzono prace rejestracyjne - ewidencyjne, / zeznania świadków Erny Lasokówny i Haliny Goslochowej. Sprawy polityczne należały do biura obozu macierzystego w Oświęcimiu / św. M. Świdarska /. Do czynności tego biura należało także sporządzanie list osób , które ze względu na stan zdrowia nie nadawały się do pracy i przeznaczone były do gazu. Listy takie, zawierające nazwiska od 80 do 200 osób , przeważnie nierejskiego pochodzenia , sporządzane były co miesiąc lub co dwa miesiące . / zeznania Danuty Nowak. /. Szefem biura politycznego oddział w Brzezince był przez okres przeszło jednego roku oskarżony Włodzimierz Bilan. Oprócz wyżej wymienionych czynności - musiał on być obecny przy przyjmowaniu nowych transportów , które przeliczał , by w ten sposób uzyskać liczbę przybywających , potrzebną do wykazu stanu więźniów, wysyłanego do Berlina. Nie brał on jednak bezpośredniego udziału w selekcjach , które niejednokrotnie odbywały się natychmiast po przybyciu transportu na rampę w Brzezince - rola jego przy przyjmowaniu transportu była bierna , a jak stwierdzają świadkowie Danuta Mosiewicz - Mikuszowa , Stanisława Rzepka , Maria Świdarska , Zofia Bratro i Hali-

257 527
262

na Goslachowa , czynił to wogóle niechętnie i bez zainteresowania. Wobec zgodnych zeznań wyżej cytowanych świadków , Sąd uznał , że tego rodzaju rola jaką spełniał oskarżony , polegająca jedynie na przeliczeniu transportu , nie jest równoznaczna z braniem przez oskarżonego udziału w dokonywaniu zabójstw. Natomiast czynności oskarżonego , jako szefa biura politycznego - oddział w Brzezince które sporządzało listy osób przeznaczonych na stracenie , stanowią zbrodnię określoną w art. 1 pkt. 7 dekr. z dnia 31.8 1944 r, Spełniając wyżej podane czynności szedł oskarżony niewątpliwie na rękę władzy państwa niemieckiego w którego interesie leżało wytępienie jak największej ilości ludności polskiej i żydowskiej. Wina oskarżonego w tym wypadku została udowodniona zarówno przez zeznaniem się samego oskarżonego , że był szefem oddziału politycznego w Brzezince jak i zeznaniami wyżej podanych świadków , którzy określają rolę tego oddziału w organizacji obozu . Równocześnie jednak ci sami świadkowie zgodnie stwierdzają , że wszystkie czynności dokonywane były przez oskarżonego nie z własnej inicjatywy , tylko wyłącznie na rozkaz władz przełożonych z obozu głównego w Oświęcimiu. Wina oskarżonego polega w pierwszym rzędzie na tym, że zgodził on się na pełnienie funkcji w tak zbrodniczej *instytucji* , jaką był obóz koncentracyjny w Oświęcimiu. Skoro jednak wyraził na to swą zgodę , musiał spełniać wszystkie zlecane mu czynności jako kółko jednej wielkiej maszyny. Z tego powodu Sąd zastosował wobec oskarżonego nadzwyczajne złagodzenie kary, do czego także przyczyniły się zeznania świadków , przedstawiające sylwetkę oskarżonego jako niewątpliwie dodatnią na tle zwyrodniałych typów innych członków załogi oświęcimskiej . I tak świadkowie Stanisława Rzepka , Danuta Mikuszowa , Henryk Porębski , Jan Zaboda , Zofia Bratro , Karolina Wilińska , Erna Lasokówna , Halina Goslachowa, Anna Szyler , zeznają, że oskarżony w 1944 r, w czasie gdy nie wolno mu było wysyłać listów , brał

529

je od nich , a następnie z poczty poza obozem wysyłał je - oczywiście bez cenzury do rodzin więźniów. Zatrudnione w biurze politycznym w Brzezince w charakterze " schreiberek " więźniarki : Danuta Mikuszowa , Stanisława Rzepka , Stanisława Rachwałowa , Erna Lasokówna , Jadwiga Sarnowska, Aniela Lasokówna , Anna Szyler , zeznają, że oskarżony był najwzględniejszym ze wszystkich ich szefów , pozwalał im rozmawiać po polsku , gotował coś z otrzymanych z domów produktów , nie wymagał , by wstawały gdy wchodził lub wychodził z biura, zwalniał je z apelów , prznosił " grypsy" z obozu męskiego w Oświęcimiu do Brzezinki i z powrotem i w różny sposób ułatwiał im zniesienie ciężkich warunków obozowych , dzięki czemu przetrzymały obóz. Oskarżony załatwiał widzenia się matek z synami / zeznania świadka Mikuszowej / ostrzegał więźniarki przed rewizjami / zeznania świadka Rachwałowej / wiedział o przemyśle broni dokonywanym przez członka ruchu oporu w obozie, Henryka Bartosiewicza , ale nie tylko nie doniósł tego władzom , lecz przeciwnie ostrzegł Bartosiewicza przed grożącą rewizją / zeznania świadków Mikuszowej i Rachwałowej/. Oskarżony wiedział również , że w obozie przebywają pod fałszywymi nazwiskami Zofia Kossak - Szczucka i Mikołajczykowa i za pośrednictwem zatrudnionych w jego biurze więźniarek pomagał w ten sposób, że gdy chorowały na tyfus dostarczał im z Katowic lekarstw / zeznania Rachwałowej i Stanisławy Rzepka i Anny Szyler /. Oskarżony przyjmował paczki z żywnością i lekarstwami na poczcie w mieście w Oświęcimiu dla więźniarek i dostarczał je im, co było najsurowiej zakazane / zeznania Erny Lasokówny /. Pewnego razu, gdy żydówki więźniarki zadenuncjowały żydówkę Marię Kazakiewicz ukrywającą się pod polskim nazwiskiem oskarżony oświadczył wprost , że nie zrobił z tego użytku i osobiście podsunął jej papiery podrobione do politycznego oddziału w Oświęcimiu / zeznania Anny Szyler/. Na prośbę świadka Stanisławy Rzepka oskarżony spowodował przedterminowe zwolnienie

529
263 258

z obozu więźniarki Łachowicz. Jedynymi oznakami złego traktowania więźniów przez oskarżonego było uderzenie w twarz badaczego pisma Świętego, za to, że odmówiły podpisu arkusza personalnego / zeznania świadka Marii Świdorskiej i Zofii Bratro / oraz pobicie więźnia Gołębiowskiego za jedzenie chleba podczas pracy w "Kanadzie" gdzie oskarżony był strażnikiem / zeznania świadka Stabysława Gołębiowskiego /. Równocześnie jednak już podczas pracy w "Kanadzie" w 1942 r. zatrudnione tam słowaczki, przeważały oskarżonego "Apuszeko" oznaczającym w ich języku ojca i niano to utrzymało się do końca pobytu oskarżonego w obozie, dając wyraz stosunku jaki go łączył z więźniarkami. Dowodem dobrego odnoszenia się oskarżonego do więźniów, w szczególności zaś do Polek był fakt, że został on za to karnie przeniesiony do obozu w Monowicach / zeznania świadka Erny Lasokówny /.

Wszystkie wyżej wymienione okoliczności wpłynęły na to, że Sąd zastosował wobec oskarżonego najniższy ustawą przewidziany wymiar kary, przy zastosowaniu art. 5 § 2 cytowanego wyżej dekretu oraz art. 59 k.k.

Jeżeli chodzi o pkt. II aktu oskarżenia to fakt przynależności oskarżonego do organizacji przestępczej SS został udowodniony zarówno przyznaniem oskarżonego jak i zeznaniami wszystkich słuchanych w czasie przewodu sądowego świadków.

Oskarżony wprawdzie nie poczuwa się do winy, wyjaśniając że do kompanii SS wstąpił na polecenie Henryka Jägera, który pracował w wywiadzie na służbie polskiego rządu w Londynie i że również na jego polecenie przyjął funkcje szefa oddziału politycznego w Brzezince, donosząc mu o wszystkim co się działo w obozie, - Sąd jednak nie dał w tym wypadku wiary oskarżonemu, gdyż wyjaśnienia jego nie zostały niczym poparte. Według wyjaśnień oskarżonego, ów Jäger wydaje się być jakąś mityczną postacią, oskarżony nie potrafi

bowiem o nim nie konkretnego powiedzieć, nie ~~xxxxxx~~ zna ani miejsca jego stałego, ani obecnego pobytu, ani też jego właściwego nazwiska, gdyż "Jäger" było prawdopodobnie tylko pseudonimem.

Dlatego Sąd nie uznał wyjaśnienia oskarżonego za prawdziwe a wstąpienie jego do SS uznał za czyn dobrowolny.

Czyn ten stanowi przestępstwo z art. 4 § 1 dekretu z dnia 31.8 1944 r, i na mocy tego przepisu ustawy Sąd wymierzył mu karę jak w sentencji wyroku.

Orzeczenie o utracie praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz o przepadku całego mienia skazanego opiera się na przepisie art. 7 wyżej cytowanego dekretu, zaś orzeczenie o kosztach na przepisie art. 598 kpk.

Areszt tymczasowy zaliczono oskarżonemu na poczet kary na zasadzie art. 58 k.k.

W.uwzględnieniu winy oskarżonego za udowodnioną, Sąd wymierzając za czyny przypisane kary, oraz karę łączną rozważył wszystkie okoliczności przewidziane w art. 54 k.k. zwracając szczególną uwagę z jednej strony na dość ludzkie odnoszenie się jego do większości więźniów, okazywaną im pomoc; ostrzeżenie przed rewizjami, oraz, że czynu pod pkt. 1 opisanego dopuścił się z rozkazu swych władz przełożonych, co przede wszystkim dotyczy do sporządzania list osób przeznaczonych na stracenie.

Z drugiej strony, że oskarżony dopuścił się pobicia więźniarek - badaczek Pisma Świętego i św. Gołębiowskiego.

Resztą orzeczeń oparł Sąd na przepisach bliżej w sentencji wyroku powołanych. *Opis w sprawie, M. K. P. S. A. 31. 8. 1944 w sprawie dr. "362" Poprawczanski, z "niektórych" 25 "z" oraz "T. W. S." i "skrytyki".*

Dr. K. K. P. S. A.
Sygnal 200 W.